

OŠ VOJNIK

RAZISKOVALNA NALOGA

GRADIŠČE PRI VOJNIKU
(VČERAJ, DANES, JUTRI)

Avtorji: Barbara Beškovnik, Monika Leber, Nuša Videnšek

Mentorica: Polona Krajnc

Vojnik, marec 2007

ZAHVALA

Naša raziskovalna naloga je temeljila na terenskem delu in ustnem viru. Pri tem so nam po svojih najboljših močeh pomagali domačini Gradišča. Zahvaljujemo se jim za njihov trud, čas ter katerokoli drugo pomoč. K temu je največ pripomogel g. Martin Goleš, ki je tudi glavni organizator Srečanja Gradiščanov pri Vojniku. Posebna zahvala gre tudi naši mentorici ge. prof. Poloni Krajnc, s katero smo uspele izdelati raziskovalno nalogo.

KAZALO

1. POVZETEK	4
2. UVOD.....	6
2.1 NAMEN IN HIPOTEZE.....	6
2.2 METODE DE LA.....	7
3. GRADIŠČE PRI VOJNIKU	8
3.1 LEGA.....	8
3.2 POSELITEV	9
3.3 IME GRADIŠČE.....	10
3.4 ZGODOVINA.....	10
3.5 ŽIVLJENJE IN DELO GRADIŠČANOV V 20. STOLETJU.....	16
4. GRADIŠČE PRI VOJNIKU DANES	21
5. GRADIŠČE PRI VOJNIKU – IZZIV PRIHODNOSTI	24
5.1 SESTAVA VZORCA.....	24
5.2 ANALIZA ANKETE.....	24
6. PREDLOGI ZA PRIHODNOST.....	27
7. ZAKLJUČEK.....	29
8. VIRI IN LITERATURA.....	30
9. KAZALO SLIK IN GRAFOV	32
10. PRILOGA.....	33

1. POVZETEK

Gradišče pri Vojniku je eno izmed sedemindvajsetih Gradišč v Sloveniji. Leži v občini Vojnik v vzhodnem gričevnatem delu Celjske kotline na nadmorski višini 350 metrov. V naselju je 15 gospodinjstev, v katerih živi 43 ljudi, starih od 8 mesecev do 74 let. Večina prebivalstva je stalno naseljena, nekaj jih prihaja občasno v zidanice oziroma počitniške hišice. Domačini poimenovanje kraja povezuje z gradom, ki naj bi stal na vrhu danes Kožuhove gore.

Srednjeveška zgodovina Gradišča pri Vojniku je povezana z rodом vojniških gospodov. Njihov grad je stal nasproti Gradišča na hribu Sv. Tomaža, tri kilometre vzhodno od Vojnika. Ustni viri pravijo, da naj bi bil od vojniškega gradu do Kožuhove gore speljan most, spleten iz volovskih kož. Iz omenjenega mostu so po pripovedovanju Gradiščanov metali nepokorne kmete oziroma tiste, ki niso opravljali tlake. Podatkov o izgledu omenjenih gradov ni.

V 20. stoletju so skoraj vsi živeli od kmetijstva. Večina je bilo majhnih kmetov z nekaj živine, polj, travnikov, gozdov ter nekateri tudi z vinogradom. Zaradi ročnega dela, strmega terena in nerodovitne zemlje je bilo življenje še težje. Nekaj domačinov je delalo v domačem peskokopu ali »pruhu«. Delo v njem je bilo za nekatere družine edini vir zaslužka in zanj so morali moški trdo delati, saj je bilo delo ročno. S peskom iz omenjenega peskokopa so zgradili ceste v okoliških naseljih.

Danes so domačije obdane z redkimi obdelovalnimi površinami, saj imajo kmetijstvo za dopolnilno dejavnost. Ker ima kraj kar nekaj možnosti (dve kapelici, »razvaline« gradu, Turkova klet, starejše hiše, neokrnjena narava ipd.), se nekateri trudijo, drugi podpirajo idejo, da bi kraj zaživel predvsem na turističnem področju. Vsekakor pa bodo morali urediti infrastrukturo že za bližajoče srečanje Gradiščanov iz vse Slovenije, ki bo leta 2009, pa tudi zato, da bi izboljšali starostno sestavo prebivalstva, ki je danes vsekakor zaskrbljujoča. Vsekakor pa bi morali opozoriti na ta zanimiv kraj s tablo z napisom omenjenega kraja.

Namen naše raziskovalne naloge je, da raziščemo zgodovino, naselje danes in načrte domačinov za prihodnost. Predvsem pa bi radi pomagali Gradiščanom, da bi kraj turistično zaživel in da bi ljudi seznanili o bližajočem se srečanju.

O Gradišču pri Vojniku je malo literature, zato smo pri pisanju raziskovalne naloge uporabili večinoma ustne vire. Med Gradiščani smo izvedli tudi intervjuje in ankete, s čimer smo izvedeli nekaj o preteklosti kraja, o načrtih za bližajoči se projekt in prihodnost.

2. UVOD

V Sloveniji je okoli 6000 večjih in manjših naselij. Vsako od teh ima svoje značilnosti, posebnosti ter znamenitosti. Človekov poseg v naravo je s časom izrinil kulturno dediščino naših prednikov. Na srečo pa si nekateri ljudje prizadevajo k ohranitvi le-te.

Življenje v majhnem podeželskem naselju Gradišče pri Vojniku je bilo v preteklosti močno povezano in odvisno od kmetijskih površin ter drugih naravnih razmer. V naselju danes živi le 43 prebivalcev. Naselje je zaživelo po letu 2000, ko se je začela aktivno urejati prepotrebna infrastruktura. Pomembna je za naselitev ljudi, predvsem mladih, ki jih po obisku domačinov sodeč, primanjkuje. Zanimanje za Gradišče pri Vojniku in obnovo naselja pa je močno naraslo z vsakoletnim srečanjem Gradišč Slovenije. V Sloveniji je namreč sedemindvajset Gradišč, ki se od leta 2001 vsakoletno srečujejo. Srečanje ob pomoči občine Vojnik, Turističnega društva Vojnik in domačinov junija 2009 načrtujejo tudi sami. Omenjeno srečanje je tako predramilo tudi domačine iz obravnavanega naselja. Nekateri so mnenja, da kraj skriva zanimivo preteklost, veliko ostankov kulturne dediščine ter gostoljubno prebivalstvo z vizijo o prihodnosti. Vse to pa daje možnosti za turistični razvoj.

2.1 NAMEN IN HIPOTEZE

Naš namen je bil raziskati zgodovino Gradišča pri Vojniku, v kakšnem stanju (gospodarsko, kulturno, turistično, demografsko področje) je naselje danes in kakšno vizijo imajo domačini za prihodnost. Želeli smo ugotoviti, kako domačini poznajo svoj kraj, ali bi podprli turistični razvoj naselja, kaj v kraju bi lahko pri domačih in obiskovalcih vzbudilo zanimanje, ali so pripravljeni pomagati pri organizaciji srečanja Gradiščanov leta 2009 ter zbrati predloge za prebujanje kraja.

Predvidevali smo:

- da zgodovino Gradišča poznajo predvsem starejši krajanje in da poznajo kakšno anekdoto, ki se nanaša na ta kraj;
- da ima Gradišče pri Vojniku kakšno kulturno, zgodovinsko posebnost, ki bi jo bilo potrebno izpostaviti in ohraniti;
- da ima kraj možnosti za turistični razvoj;

- da bi prebivalci želeli, da se Gradišče pri Vojniku infrastrukturno razvije, uredi za turistični obisk in s tem zaživi;
- da med mlajšo generacijo in priseljenci ni zanimanja za razvoj kraja;
- da so prebivalci pripravljeni pomagati pri organizaciji srečanja Gradiščanov Slovenije leta 2009.

2.2 METODE DE LA

Da smo dosegli namen, smo najprej pobrskali po literaturi. Ugotovili smo, da je o Gradišču pri Vojniku malo napisanega.

Spoznali smo, da bomo večino podatkov dobili na samem terenu. S pomočjo domačina gospoda Martina Goleša smo si ogledali naselje in poslikali zanimivosti. Nato smo obiskali prebivalce ter med nekaterimi prebivalci izvedli intervjuje.

Izvedli pa smo še ankete med Gradiščani, s čimer smo hoteli izvedeti, kako poznana je preteklost kraja, kakšne načrte imajo ljudje danes in kako vidijo Gradišče v prihodnosti. Ankete smo izvedli na vzorcu tridesetih prebivalcev kraja.

Da bi dobili kaj več podatkov o zgodovini kraja smo obiskali Pokrajinski muzej Celje, Zavod za varstvo kulturne dediščine v Celju ter Zgodovinski arhiv Celje, kjer pa smo dobili le malo podatkov.

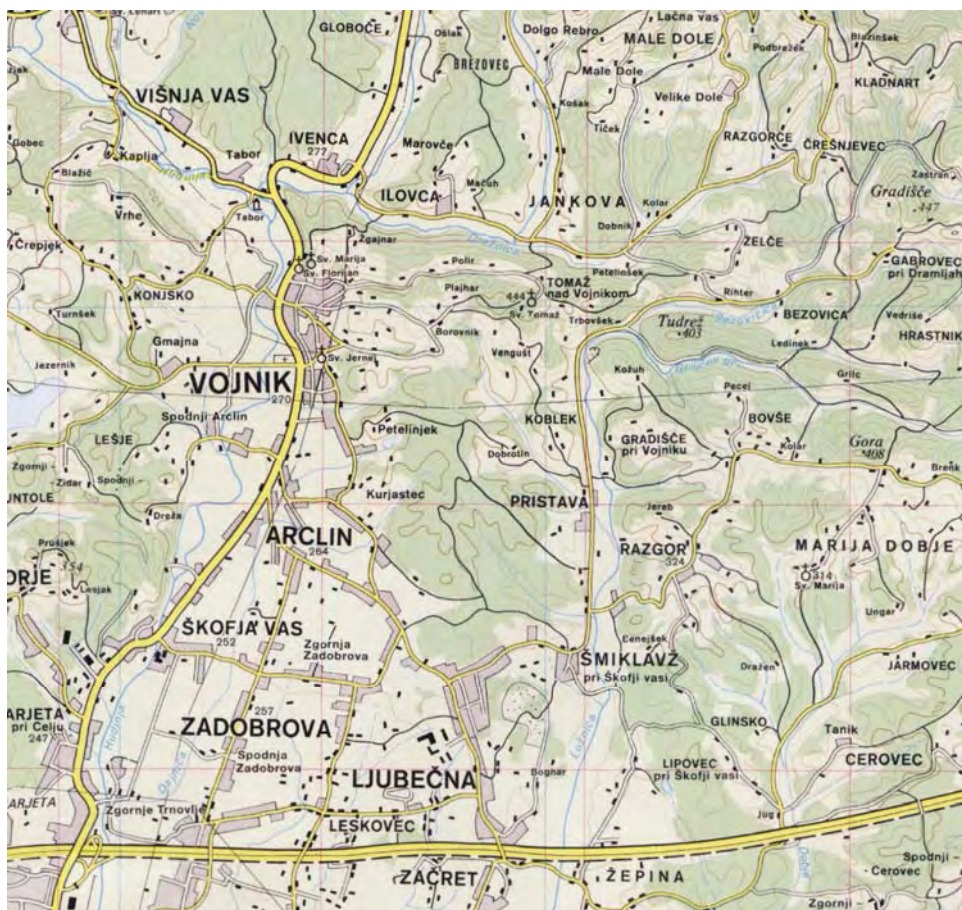
Zaradi skromnih razpoložljivih pisnih virov smo tako pri pisanju raziskovalne naloge uporabili večinoma ustne vire.

3. GRADIŠČE PRI VOJNIKU

3.1 LEGA

Gradišče pri Vojniku je razloženo naselje v vzhodnem, gričevnatem delu Celjske kotline, ki leži na pobočju istoimenskega hribčka na nadmorski višini 350 m. Je eno izmed 56 naselij občine Vojnik in eno izmed 27 Gradišč v Sloveniji. Glede na to, da je naselje poseljeno na vrhu pobočja, na pobočju in v dolini, se naselje deli na Zgornje in Spodnje Gradišče. Slednje leži ob potoku Bezovičica, imenovano po vasi Bezovica, kjer izvira. Gradišče loči od naslednjega hriba - Tomaževega hriba (444 m).¹

SLIKA ŠT. 1: GRADIŠČE PRI VOJNIKU; leži v vzhodnem, gričevnatem delu (Hudinjско gričevje) Celjske kotline

Vir: Atlas Slovenije. (1992). Ljubljana: Mladinska knjiga in Geodetski zavod Slovenije.

¹ Krajevni leksikon. (1993). Ljubljana: DZS. Str 152 in 153.

SLIKA ŠT. 2: GRADIŠČE PRI VOJNIKU IZ ZRAKA; *razpršenost hiš po pobočju Gradišča*

Vir: Arhiv Martina Goleša.

3.2 POSELITEV

Naselje je sorazmerno redko poseljeno. V njem živi danes v 15 gospodinjstvih 43 ljudi, od tega 25 žensk in 18 moških. Najstarejši v naselju je 74-letni Avgust Ograjenšek, najmlajša pa Lara Košec, ki je dopolnila 8 mesecev. Nekdaj stanujoča v Gradišču leta 1939 primožena Terezija Jošt (roj. Felicijan) je dopolnila 94 let. Najstarejša na Gradišču rojena Gradiščanka je enainosemedesetletna Jožefa Arzenšek, roj. Arnšek, ki živi v bližnjem Razgorju. Večina prebivalstva je stalno naseljena, nekaj jih prihaja občasno. Naselje ima devet zidanic oziroma počitniških hišic.

3.3 IME GRADIŠČE

Večina domačinov poimenovanje kraja povezuje z gradom, ki naj bi po ljudskem izročilu stal na vrhu danes Kožuhove gore (382 m).

Gradišče imenujemo utrjeno naselbino (predvsem iz halštatske dobe), navadno z obrambnim zidom in nasipom iz zemlje, ponekod tudi z jarkom. V Sloveniji so gradišča pretežno na vzpetinah; iz gospodarskih ter strateških razlogov je bilo za naselitev odločilnega pomena obvladovanje okolice.²

Po Stoparju je gradišče mesto, kjer je nekdanj stal grad oziroma prazgodovinska in zgodnjerednjeveška utrdba, katere razvaljeno obzidje nastopa v obliki okopa.³

Danes se naselje uradno imenuje Gradišče pri Vojniku, v preteklosti pa najpogosteje Gradiše ali Gradische. V vojniškem urbarju iz leta 1524 se naselje imenuje Gradischberg.⁴

3.4 ZGODOVINA

Gradišče je bilo verjetno poseljeno že v prazgodovini, čeprav neposrednih podatkov, ki bi to potrdili, nismo našli. V Pokrajinskem muzeju Celje so nam povedali, da so iz omenjenega obdobja na tem območju našli nekaj zelo majhnih predmetov.

Srednjeveška zgodovina Gradišča pri Vojniku je povezana z rodом vojniških gospodov (Vojnik-Hochenegg). V pisnih virih se pojavijo leta 1165, in sicer Liupold in sin Wergand, prva znana Vojniška. V listinah sta imenovana liber (svobodni gospodje). Imeli so tri gradove: na vojniškem hribu nad trgom, na Tomaževem hribu in na Gradišču pri Vojniku. S smrtjo Viljema II. leta 1241 so Vojniški izumrli. Vojniško gospostvo je pripadalo deželnemu knezu Frideriku II. Babenberžanu, manjšo rodbinsko posest pa je dedovala sestra Elizabeta, ki je živela na bližnjem gradu Miltenberg. Grad s precej negotovo lokacijo in odsotnostjo pojavljanja v virih buri domišljijo zgodovinarjev že dolgo časa. Nekateri zgodovinarji so

---

² Enciklopedija Slovenije. (1993). Ljubljana: Mladinska knjiga. Str. 365.

³ Stopar, I. (1977). Razvoj srednjeveške grajske arhitekture na slovenskem Štajerskem. Ljubljana: Slovenska matica. Str. 177, 178.

⁴ Vojniški svet v utripu časa. (1997). Vojnik: Občina Vojnik, Župnija Vojnik, Turistično društvo Vojnik. Str. 128.

mnenja, da je grad stal na Gradišču pri Vojniku (danes Kožuhova gora) drugi, da nekje na Dolenjskem. Vsekakor mora obstoj potrditi arheologija.⁵

Kot smo že omenili, je po smrti Viljema in Leupolda Vojniškega del posesti podedovala njuna sestra, ki je do tedaj živela na gradiču Miltenberg in se po njem tudi imenovala. Vendar ga ni mogla dolgo obdržati. Od osemdesetih let 13. stoletja je bil Vojnik z Miltenbergom vred last grofov Tirolskih kot kranjsko-savinjskih gospodov. Kranjski in savinjski zastavni gospodje-Tirolski so imeli Vojnik in Miltenberg kot najbolj severovzhodna savinjska gradova. Le-ti so leta 1311 oba gradova prepustili Hugu iz Taufersa. Listine so oba gradova omenjale do 14. stoletja. Verjetno je, da je grad Miltenberg začel propadati okoli leta 1300 in bil v prvi polovici 14. stoletja kmalu tudi že opuščen.⁶ Grad se omenja v letih 1241 in 1252. Poslednjič je o njem beseda v vojniškem urbarju iz leta 1524.⁷

Grad Vojniških je stal nasproti Gradišča na hribu Sv. Tomaža (444 m), tri kilometre vzhodno od današnjega Vojnika. Narodno izročilo pravi, da naj bi bil od vojniškega gradu do Kožuhove gore speljan most, spleten iz verig in volovskih kož. Med obema hriboma je tekla hudournik imenovan »Čuč mlaka« (današnja Bezovičica), ki si je zarezal globoko strugo. Da prebivalcem gradu ne bi bilo treba hoditi iz enega do drugega gradu po globeli, so morali domačini zgraditi most, s katerega so metali nepokorne kmete.⁸ Podatkov o izgledu gradu Miltenberg ni. O nekdanjem gradu priča konfiguracija terena in obrambni jarek. Tudi skice oziroma slik o tem, kako je izgledal grad na Sv. Tomažu ni. Smo pa s pomočjo gospoda Martina Goleža dobili fotografijo freske iz Malejeve kleti v bližini Sv. Tomaža. Na podlagi le-te sklepamo o njegovem izgledu.

---

⁵ Vojniški svet v utripu časa. (1997). Vojnik: Občina Vojnik, Župnija Vojnik, Turistično društvo Vojnik. Str. 16, 17.

⁶ Kos, D. (1993). Lastniki, posestniki in prebivalci grajskih poslopij na Celjskem do začetka 15. stoletja. V: Celjski zbornik. Str. 33.

⁷ Stopar, I. (1984). Pregled grajskih stavb na slovenskem Štajerskem. V: Celjski zbornik. Str. 363.

⁸ Orožen, J. (1936). Gradovi in graščine v narodnem izročilu. Celje: Zvezne tiskarne v Celju. Str. 162.

SLIKA ŠT. 3: FRESKA GRADU VOJNIŠKIH NA TOMAŽEVEM HRIBU; *morebiten izgled vojniškega gradu v času Viljema Trmasteca leta 1240*

Vir: Arhiv Martina Goleša.

SLIKA 4: POGLED NA TOMAŽEV HRIB S CERKVICO SV. TOMAŽA; *nekoč lokacija gradu Vojniških; v ospredju Kožuhova gora, domnevna lokacija gradu Miltenberg*

Avtor: Barbara Beškovnik

Na območju vojniškega gradu oziroma grajske kapele danes stoji podružnična cerkev Sv. Tomaža, ki je bila zgrajena v letih 1890 in 1893. Zgrajena naj bi bila prav iz kamnja nekdanjega gradu.⁹

Z Gradiščem pri Vojniku je povezana še ena ljudska bajka. Ko so na Tomaževem hribu zgradili cerkvico, naj bi jo bog želel tudi na Gradišču. Njegova »želja« je simbolizirala svetlobo na območju razvalin nekdanjega gradu. Nekateri so opazili celo svete Tri kralje in so bili mnenja, da je svetloba njihova zvezda. Ker se je le-ta dalj časa pojavljala, so domačini sklenili, da zgradijo cerkvico posvečeno sv. Trem kraljem. Vendar se je v vasi zgodil umor. Po viharni noči, ki je sledila, je prenesla svetlobo na Koroško, kjer so domačini zgradili cerkvico, posvečeno Trem kraljem.¹⁰

Domačini radi poudarijo, da obstoj gradu na Gradišču potrjujejo tri besede: *Gradišče, Pristava in Rihtar*. Gradišče izvira iz besede grad; Pristava (dolinsko naselje pri Gradišču) izvira iz besede pristava, sedež zbiranja in shranjevanja desetine ter ime domačije Rihtar, kjer naj bi bilo nekoč sodišče oziroma kjer naj bi se predpisovala desetina in druge obveznosti tlačanov (nemško Richter pomeni sodnik, Gericht sodišče).

SLIKA ŠT. 5: VRČ, DOMNEVNO IZ GRADU MILTENBERG; *podedoval ga je Jakob Majger iz bližnje Pristave, domačije, kjer naj bi v kaščah shranjevali desetino*

Avtor: Monika Leber

⁹ Vojniški svet v utripu časa. (1997). Vojnik: Občina Vojnik, Župnija Vojnik, Turistično društvo Vojnik. Str. 67, 68.

¹⁰ Orožen, J. (1936). Gradovi in graščine v narodnem izročilu. Celje: Zvezne tiskarne v Celju. Str. 162.

Vojniški urbar iz leta 1524 omenja dva kmeta iz Gradišča (Miltenberg): Mateja Lužarja in Petra Šuštarja. V času Marije Terezije sta bili na Gradišču samo dve Zaloški kmetiji (urad Gabrovec). Obe sta bili v dolini. Medtem ko je na hribu Blagovna imela nekaj gorske podložniške posesti.¹¹

Gradišče pri Vojniku je v preteklosti pripadalo občinam Vojnik, Škofja vas, Celje in ponovno občini Vojnik. Iz velike občine Vojnik, nastale leta 1850, so leta 1875 izločili obsežno področje ter ustanovili samostojno občino Škofja vas. Trg z bližnjo okolico so tako ločili od obsežnega kmečkega področja. Gradišče kot podeželsko naselje je s tem pripadlo novonastali občini Škofja vas. Čas med obema vojnama je prinesel spremembe v podobi občine. Leta 1934 je bila iz občin Škofja vas in Šmartno ustanovljena občina Vojnik-okolica s sedežem v Vojniku. Po drugi svetovni vojni je Gradišče sodilo pod občino Celje, v devetdesetih letih pa ponovno občini Vojnik. V 19. stoletju so bile na Gradišču naslednje kmetije: Gradiški Kožuh, Bikovšek pod Gradiščem (pri obeh kmetijah je bil mlin) ter gorski kmetiji Turk in Štigl.¹²

Leta 1863 so na Gradišču ob popisu prebivalstva našli 7 hiš.¹³

Leta 1890, ko je občina Škofja vas prišla trdno v rokah Slovencev (prej nemške težnje), je njen župan postal Mihael Bikovšek, kmet in mlinar iz Gradišča. Županoval je vse do leta 1903. Bil je tudi eden izmed ustanoviteljev Posojilnice v Vojniku (1908). Velja za enega izmed pomembnih narodnogospodarskih in političnih delavcev Vojnika in okolice.¹⁴ Domačini se spominjajo, da je bilo njegovo kmetijsko orodje skrbno označeno s pečati z njegovim imenom.

---

¹¹ Orožen, J. (1971). Zgodovina Celja in okolice I. del (od začetka do leta 1848). Celje: Kulturna skupnost. Str. 485, 486.

¹² Orožen, J. (1974). Zgodovina Celja in okolice II. del (1849-1941). Celje: Kulturna skupnost. Celje: CZS. Str. 104-106.

¹³ Hölder, A. (1863). Orts- repertorien von Steiermark. Wien. Str. 21

¹⁴ Orožen, J. (1974). Zgodovina Celja in okolice II. del (1849-1941). Celje: Kulturna skupnost. Celje: CZS. Str. 105.

SLIKA ŠT. 6: NEKDANJI ŽUPAN MIHAEL BIKOVŠEK PRVI Z LEVE (SPODAJ); *slika je nastala ob tridesetletnici posojilnice v Vojniku*

Vir: Arhiv Terezije Jošt iz Vojnika.

SLIKA ŠT. 7: PEČAT IN PODPIS MIHAELA BIKOVŠKA; *svoje knjige in osebne stvari se je podpisal in jih žigosal*

Vir: Arhiv Stanka Klajnska.

3.5 ŽIVLJENJE IN DELO GRADIŠČANOV V 20. STOLETJU

Na podlagi ustnih virov smo izvedeli, kakšno je bilo življenje v 20. stoletju na Gradišču pri Vojniku. Navajamo predvsem podatke za obdobje po vojni.

Na podlagi situacijskega načrta iz leta 1892 smo razbrali, da je veliko posesti (polja, pašnike, gozd, vinograd) bilo v lasti Martina Vrečka iz Arclina, po domače Oljčjeka. Le-ta naj bi po ustnem izročilu kupil velik del posesti na celotnem Gradišču in kasneje prodajal prišlekom. (priloga)

V začetku dvajsetega stoletja je na Gradišču pri Vojniku živelo devet družin. Bile so dokaj številčne. Največ otrok se je rodilo v letih 1910 in 1930. Hiše so bile razširjene po vsem gradiškem hribu. Vsaka domačija v vasi je imela svoje domače ime (Matezl, Podgradišek, Kožuh, Štagej, Grajž, Turk, Čepur, Šmarjet, Štigl). Skoraj vsi so živeli od kmetijstva. Večina je bilo majhnih kmetov z nekaj živine (govedo, prašiči, perutnina, ovce), polj, travnikov, gozdov ter nekateri tudi z vinogradom. Zaradi ročnega dela in predvsem strmega terena je bilo življenje zato še težje. Gojili so osnovne poljščine. Dve izmed naštetih družin tudi lan, ki so ga doma tudi spredli. Med seboj so si tudi pomagali. Še predvsem pri večjih opravilih. Zelo bogate in močne kmetije sta bili dve (Kožuh, Bikovšek). Le-ti sta vaščanom ponudili tudi svoje kmetijske »stroje«, ki jih ostali niso imeli. Najbolj ponosni so bili na edino orodje daleč naokoli (»gepl« po domače) za mlačev in mletje žita. Orodje, ki ga je poganjala živina, je zamenjal dotedanji cepec. Večje kmetije so imele tudi dekle in hlapce.

Najtežje je bilo življenje po vojni. Pravijo, da so veliko izgubili med vojno (prihod Nemcev in partizanov), še več pa po vojni zaradi obvezne oddaje. Oddati so morali dosti živine, lesa, masti in podobno.

Po vojni je dobilo Gradišče še drugo kapelico. V zahvalo za srečno vrnitev iz nemškega taborišča sta Franc Jošt ter sosed Čepurjev Tinček dala zgraditi kapelico. Postavila sta jo na mestu, kjer je nekoč stal križ (postavljen je bil po smrti tretjega otroka pri domačiji Turk). Marijin kipec je takrat izdelal samouk Jože Trnovšek (po domače »Bogec«) iz Galicije. Kapelico je na veliko soboto leta 1946 blagoslovil vojniški kaplan Viljem Jevšnikar.

SLIKA ŠT. 8: OB BLAGOSLOVITVI TURKOVE KAPELICE LETA 1946

Vir: Arhiv Martina Goleša.

Ker so bile družine dokaj številne, so se poleg kmetijstva ukvarjali še s kakšno dejavnostjo in tako dodatno zaslužili za preživetje. V večini primerov so doma izdelovali določene predmete. Nekatere kmečke ženske so svoje pridelke (jajca, sadje) nosile s košem na celjsko tržnico. Kožuhov Rudek je iz trsja in sreboti izdeloval koše, ki jih je prodajal po vasi. Iz ličja je šival tudi copate. Miha Čepur je izdeloval čepurje, tj. etuije za brusni kamen. Pri dveh domačijah ob potoku Bezovičica so imeli mlin (Bikovšek, Štageji). Kožuhovi so zaslužili tudi s kovačijo. Rudolf Matezl je bil izučeni čevljar in ob popoldnevih popravljali čevlje, torbe in podobno. Pri Bikovškovih so bili tudi čebelarji. Pri Šmarjet so za sosede in okoliške kmete vodili meso. Tudi otroci so delali in si zaslužili za šolske potrebščine (čas po vojni). Nabirali so gozdne sadeže in obirali hmelj v sosednjih vaseh.

Nekaj domačinov je delalo v domačem peskokopu ali »pruhu«, kot ga imenujejo domačini še danes. Delo v peskokopu je močno zaznamovalo življenje Gradiščanov. Še dobro se spominjajo vsakodnevnega zvoka drobilca, razstreljevanja, signalne sirene in nenazadnje prahu, ki se je valil po Gradišču in sosednji Pristavi. Kamnolom se je nahajal v dolini ob potoku Bezovičica.

Peskokop so za potrebe vojske med drugo svetovno vojno odprli Nemci. Od peskokopa pa vse proti Pristavi in naprej so speljali ozkotirno železnico, po kateri so potiskali zaboje (med domačini hunte), napolnjene s kamnom. Ob dograjevanju železnice so sproti gradili tudi

cesto. Pred tem so domačini »potovali« po kolovozih, predvsem ob potokih. Po vojni je peskokop prevzelo Cestno podjetje Celje, ki je zaposlilo približno 20 ljudi, starih od 20 do 50 let. Delali so od pomladi do pozne jeseni, ob ugodnem vremenu tudi pozimi. Večina delavcev je bilo domačinov ali iz bližnjih vasi, nekaj tudi žensk, ki pa so opravljale lažja dela. Začeli so ob šestih zjutraj in delali do dveh popoldan. Pred pričetkom in med malico so moški tudi radi kaj zapeli. Delo je bilo ročno. Uporabljali so lopate, lesene samokolnice, svedre ter drobilec. Z njim so drobili večje skale in kamenje. S strojem, ki je bil na naftni pogon, je upravljal t.i.»mašinst«. Ko so večje kamenje zdrobili, so pesek sortirali po velikosti. Večje kose so še enkrat zdrobili. »Pruharji«, tako so namreč imenovali delavce v kamnolomu, so ponavadi končali z delom ob pol dveh popoldan, potem pa se je začelo miniranje. Tako so si pripravili delo za naslednji dan. Miniranje je naznanila sirena, ki je odmevala daleč naokoli in tako vsakodnevno plašila mlado in staro. Delo je nadzoroval nadzornik iz Cestnega podjetja. Domačini se spominjajo Janeza Kerša iz Šmiklavža. Delavci so imeli tudi normo. Plača je bila odvisna od položaja delavcev. Izobraženi in odgovornejši delavci so imeli večjo plačo.

Peskokop pa je dajal kruh tudi furmanom. S konji in voli so prevažali s peskom napolnjene vozove (po domače »šudertruge«) po Pristavi in bližnji okolici. Vozovi so imeli posebno pripravo za raztovor, kar je precej olajšalo njihovo delo. Večinoma so bili iz bližnje vasi Šmiklavža. Domačini se spominjajo Martenčevih, Jurekov (Maksičev), Jernejcev, Kruščev in Mastnakov.

S kamenjem oziroma peskom iz omenjenega peskokopa so zgradili ceste v Pristavi, Šmiklavžu, Bovšah, Razgorju, Dobju, Bezovici, Bukovžlaku itd. Ker daleč naokoli ni bilo drugega kamnoloma, so v sedemdesetih letih ogromno peska in kamenja uporabili za gradnjo ceste Celje-Maribor. Domačini se spominjajo velikih tovornjakov, naloženih s peskom, kamenjem in ogromnega dima in prahu, ki se je valil za njimi. V Pristavi in v Šmiklavžu so v letih 1973 in 1977 zaradi problemov s prahom postavljali zapore. Zahtevali so izgradnjo asfaltirane ceste in jo tudi dosegli.

SLIKA ŠT. 9: DELAVCI PESKOKOPA PRED DROBILCEM; *fotografirani s preprostim orodjem*

Vir: Arhiv Martina Goleša.

Čeprav je bližnja Pristava zaradi prevoza peska dobila svojo cesto dokaj kmalu (makedamsko že po vojni), je bilo Gradišče še do sedemdesetih let težko dostopno. Izjema je bil spodnji del Gradišča, kjer je bil peskokop. Po vasi so bile speljane le kolovozne poti. Štiglovi (Ograjenšekovi) so dobili svojo cesto leta 1970, zgornji del Gradišča (Joštovi) pa šele kasneje. Domačini so potovali najpogosteje peš in s kolesi. Prvi motor je imel Avgust Ograjenšek, prvi avto pa je leta 1968 kupila družina Klajnšek.

Elektrika je prišla v vas komaj leta 1958. Nekateri prebivalci (Kožuhovi) so električne gospodinjske aparate sprejeli s strahom in začudenjem. Zato se je v vasi marsikje črna kuhinja obdržala precej dolgo. Vas pa je imela tudi svoje inovatorje. Grajžlovi bratje (Tone, Nejček in Slavko) so po vojni izdelali agregat, ki ga je ob hiši gnala vodna turbina. V letih 1950 in 1951 so imeli svojo elektrarno.

Vodo so domačini uporabljali iz domačih vodnjakov vse do leta 1998, ko so v vas speljali javni vodovod. Do omenjenega leta nekatere domačije niso imele svoje vode in so vsakodnevno z lesenimi brentami hodile k sosedom.

Zaradi težkega življenja in slabe razvitosti vasi je veliko domačinov obravnavano naselje zapustilo. Večina v sosednje vasi, občine ali druge kraje v Slovenije, nekaj jih je s trebuhom za kruhom odšlo čez lužo. Grajžlovi so odšli v Ameriko in na Švedsko, Martin Ograjenšek v Brazilijo. Grajžlova Gelika je z domačo vasjo povezana še danes.

Zaradi ugodne prometne lege (dostopnosti) so v petdesetih in šestdesetih letih pri Štagejih organizirali »ambulanto«, kjer jih je sprejel zdravnik Silan iz Vojnika. Z izjemo spodnjega dela Gradišča je bila vas namreč prometno zelo nedostopna. Pri omenjeni družini je zdravnik pregledal ter cepil otroke, ki so jih prinesle matere iz celotne vasi.

Pri Goleševih pa so imeli do srede sedemdesetih tudi poštni nabiralnik namenjen za pošto vseh Gradiščanov. Gospa Goleš je odnašala pošto naprej svojim sosedom, za to pa ji je pošta plačevala po 50 din. Pozneje so po pošto k Goleševim hodili sami.

V prostem času so se vaščani tudi med sosedi družili in poveselili. Najpogosteje ob praznikih in večjih kmečkih opravilih. Središče dogajanja oziroma zbirališče vaščanov (mladih in starih) je bila Turkova klet. Ob kleti so plesali, peli ter ob veliki noči tudi streljali z »možnarji«. Drugo zbirališče, predvsem ob cerkvenih praznikih in majskih šmarnicah, je bila Turkova kapela.

Pa še nekaj besed o rojstvih in smrtih na Gradišču v preteklem stoletju.

Ženske so do srede šestdesetih let rojevale doma. Za novorojenčke je poskrbela Gregorjeva babica iz Dobja. Otroke je kasneje cepil zdravnik Silan v ambulanti pri Goleš v spodnjem Gradišču.

Mrlič je nekaj dni ležal doma. Ob njem so domači bedeli in molili. Potem pa so ga s krsto odnesli v Vojnik. Iz Gradišča preko Tomaževega hriba in naprej do vojniškega pokopališča so ga nosili štirje pogrebci. Zaradi dolge poti (4 km) so imeli tudi štiri rezerve. Tak obred se je ohranil vse do leta 1973.

4. GRADIŠČE PRI VOJNIKU DANES

Danes je Gradišče pri Vojniku mirna vasica s 43 prebivalci, pozidana z veliko starimi hišami ter z nekaj novogradnjami. Domačije so obdane z redkimi obdelovalnimi površinami, saj se s kmetijstvom ukvarja le nekaj družin (starejši od 50 let). Le-te imajo kmetijstvo za dopolnilno dejavnost.

Posamezniki se trudijo, da bi se vas razvila in zaživela, predvsem na turističnem področju. Želje so zaradi organizacije srečanja Gradišč Slovenije v letu 2009 še toliko večje. Domačini so mnenja, da bi se dalo v vasi marsikaj pokazati: »ostanki« gradu, kapelice, neokrnjena narava, stare hiše, stara kmečka orodja...

SLIKA ŠT. 10: PESKOKOP; *danes opuščen*

Avtor: Nuša Videnšek

Na domačiji Čepurjevih živi danes gospod Martin Goleš z ženo Jožico. Je vnet zbiratelj ljudskega blaga, poleg tega pa tudi glavni organizator srečanja Gradiščanov Slovenije 2009.

SLIKA ŠT. 11: MARTIN GOLEŠ PRED SVOJO ZBIRKO STAREGA ORODJA

Vir: Arhiv Martina Goleša

Tako imenovano Turkovo kapelico sta leta 2002 obnovila Adolf Jošt (prevzemnik kmetije Turkovih) ter Martin Goleš. Freske je izdelal umetnik Anton Mohar. Ob kapelici so in se še vedno radi domačini ustavijo, pomolijo in med seboj pokramljajo. Najbolj živahno je v mesecu maju, ko se zberejo ob šmarnicah.

Turkova klet je bila vseskozi središče dogajanja oziroma zbirališče vaščanov (mladih in starih). Ob praznikih so v prostoru plesali, igrali ... ter streljali »z možnarji«. Tega se lotijo še danes.

SLIKA ŠT. 12: TURKOVA KLET NEKOČ POSVEČENA SV. FLORJANU; *spodnji prostori namenjeni shranjevanju vina, v zgornjih so sobo dajali v najem mladim družinam*

Avtor: Nuša Videnšek

SLIKA ŠT. 13: TURKOVA KAPELA   SLIKA ŠT. 14: OGRAJENŠKOVA KAPELA

Avtor: Monika Leber

Avtor: Nuša Videnšek

Ograjenškova kapela je bila zgrajena okoli leta 1851 leta, potem ko se je ob bližnjem vodnjaku utopil otrok. Posvečena je Lurški Materi. Kapela je bila obnovljena leta 2005.

5. GRADIŠČE PRI VOJNIKU – IZZIV PRIHODNOSTI

V nadaljevanju predstavljamo rezultate izvedenih anket (anketa v prilogi). Rezultati kažejo, kako domačini poznajo preteklost Gradišča pri Vojniku in kako vidijo njegovo prihodnost.

5.1 SESTAVA VZORCA

Anketirali smo 30 Gradiščanov. Med anketiranci je bilo 57 % žensk in 43 % moških. Razdelili smo jih v štiri starostne skupine. 23 % vprašanih je starih od 20-40 let, 47 % jih je starih od 40-60 let, 27 % jih je starih nad 60 let, 3 % ali eden anketiranec pa je star do 20 let. 90 % vprašanih stalno živi na Gradišču pri Vojniku, 10 % pa občasno (vikend hišica). Razmerje med domačim prebivalstvom (od rojstva živečim v Gradišču pri Vojniku) in priseljenimi je: 40 % vprašanih živi že od rojstva v istem naselju, medtem ko se jih je 60 % priselilo od drugod.

5.2 ANALIZA ANKETE

13 % anketirancev zna veliko povedati o preteklosti kraja, 43 % vprašanih malo, 44 % pa nič. Večina tistih, ki poznajo preteklost, so starejši, ki že od rojstva živijo v naselju oziroma tisti, ki so se v naselje priselili (poroka) že pred več deset leti. Med njimi so vsi omenili grad ter usnjeni most do Tomaževega hriba, nekateri tudi delo v kamnolomu, hiše zgrajene iz ruševin gradu. Med tistimi, ki o preteklosti naselja ne vedo ničesar so, priseljenci in mlajši (20 – 40 let).

Kar dosti anketirancev nam je o naselju znalo povedati kakšno zgodbo, anekdoto ali kaj v zvezi z njegovo zgodovino. Kar so povedali, smo že vključili v prvi del raziskovalne naloge. 57 % anketirancev zgodovine kraja ne pozna. To so predvsem mlajši in priseljenci. Naša hipoteza, da mlajši prebivalci in priseljenci ne bodo vedeli veliko o preteklosti kraja, se je potrdila.

Večina (43 %) anketirancev pozna vsaj eno zgodbo oziroma anekdoto povezano z naseljem. Vsi so omenili grad na Kožuhovem hribu, usnjeni most, ki je povezoval omenjeni grad z Vojniškim gradom, razlaga imena Gradišče.

Večina anketirancev (90 %) podpira idejo, da bi kraj turistično zaživel. 10 % se jih s tem ne strinja, ker ne vidijo v kraju nič takšnega, kar bi pritegnilo obiskovalce.

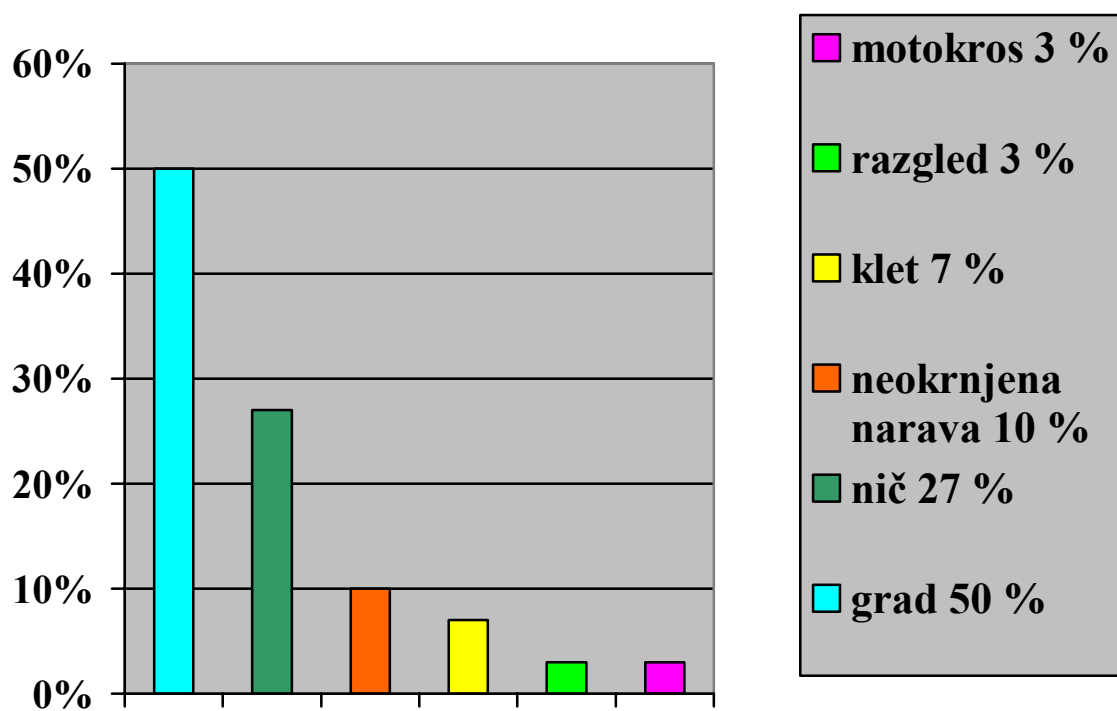

Tudi 70 % anketirancev je izjavilo, da bi pomagali pri razvoju in pripravi kraja za omenjeno srečanje. Pravijo, da je tako velik projekt ne more organizirati samo eden in da bodo priskočili na pomoč, kar bo potrebno. Večina je mnenja, da je treba urediti tudi infrastrukturo (ceste, razsvetljava), saj je to predpogoj za prihod obiskovalcev (turistov) ter tudi mladih družin. Vsi podpirajo prostovoljno oziroma brezplačno delo v vasi. Ženske so pripravljene ob sami prireditvi kaj speči (kruh, pecivo), moški pa so ponudili fizično pomoč oziroma kar se bodo dogovorili pri nadaljnjih srečanjih. Glavni organizator gospod Martin Goleš za pripravo načrtuje več sestankov domačinov. Na pripravljenost za pomoč pa dokazuje že velik odziv domačinov na prvem sestanku. 30 % anketirancev ni pripravljenih za pomoč pri organizaciji. Ali se jim zdi projekt prevelik finančni zalogaj glede na število domačinov, nekaj anketirancev pa prepušča skrb in pomoč mlajšim.

77 % anketirancev je mnenja, da bi v vasi turizem lahko zaživel predvsem ob podpori mladih. So pa mnenja, da je še potrebno veliko postoriti. Potrebno bi bilo urediti table, infrastrukturo (asfaltiranje ceste, javna razsvetljava, kanalizacija), nekateri priporočajo ureditev sprehajalnih in kolesarskih poti, poti za konje, ureditev obeležja pri gradu, izgradnja kmečkega turizma (ponudba domačih dobrot). Domačini pravijo, da je na vasi veliko starega kmečkega orodja, ki ga bi bilo potrebno obnoviti, zbrati in razstaviti v posebnem prostoru (kozolec). Nekateri poudarjajo, da je za razvoj turizma v vasi pomembna večja povezanost med domačini. 23 % vprašanih je mnenja, da ne vidijo razvoj turizma na Gradišču, ker ne ponuja ničesar zanimivega.

50 % anketirancev je omenilo ostanke gradu kot največjo zanimivost kraja. Večina jo je povezala s sprehajalno potjo na Kožuhovo goro. Nekateri so predlagali celo konjske in kolesarske poti. Domačini so mnenja, da bi se morali povezati z bližnjimi kmečkimi turizmi (na primer Kmečki turizem Kaja in Grom ali pa s planinskim društvom na Tomaževem hribu). 27 % na to vprašanje ni odgovorilo. 10 % vprašanih je mnenja, da je velik potencial v prihodnosti predvsem neokrnjena narava. Nekateri so še omenili kleti (predvsem Turkovo klet), zaradi visokega terena možnost razvoja motokrosa, prikaz etnološke zbirke, kapelice, ponudba domačih dobrot ter čudovit razgled na Celje in okolico. Domačini se radi pohvalijo, da lahko ob lepem vremenu z vrha Gradišča preštejejo 14 cerkvenih zvonikov.

GRAF ŠT. 1: ZNAMENITOSTI GRADIŠČA PRI VOJNIKU

6. PREDLOGI ZA PRIHODNOST

V kraju je potrebno še veliko postoriti. Pravijo, da se kraj po letu 2000 intenzivno razvija. V vasi deluje Režijski odbor za izgradnjo in asfaltiranje ceste (predsednik gospod Stanislav Pečnik), ki vsako leto poda svoj plan dela. Pravijo, da so veliko postorili, veliko dela pa jih še čaka. V začetku devetdesetih so v vasi dobili telefon, leta 1998 vodovod, leta 2004 delno asfaltirano cesto v zgornjem Gradišču.

Če želimo, da bo obravnavani kraj postal zanimiv za širši krog ljudi, ga je potrebno primerno urediti ter ljudem ponuditi čim več (hrana, pijača, prireditve, ureditev etnološke zbirke). Domačini trdijo, da je odprtih veliko možnosti za razvoj, veliko pa je odvisno od finančnih sredstev. V mislih imajo sredstva Evropske unije. Za tak pristop pa je potrebno kar nekaj idej.

V nadaljevanju navajamo nekaj konkretnih predlogov, ki so združena mnenja, pridobljena z intervjuji, anketami in našimi mnenji.

- Pripraviti vse potrebno za srečanje Gradišč Slovenije leta 2009.
- Postaviti table z napisom omenjenega kraja. Predlagamo table iz lesa.
- Urediti je potrebno infrastrukturo na vasi. Asfaltirati preostali makedamski del ceste, razširiti del ceste in urediti krožno križišče za avtobuse. Ob prireditvi leta 2009 naj bi prišlo več kot 10 avtobusov. Domačini na splošno razmišljajo tudi o izletniškem turizmu. Postaviti bi bilo potrebno javno razsvetljavo. V prihodnosti je potrebno urediti tudi kanalizacijo. Predvidevajo, da bodo z urejeno infrastrukturo izboljšali starostno sestavo prebivalstva, ki je danes vsekakor zaskrbljujoča. Vas ima trenutno le enega šoloobveznega otroka ter tri predšolske otroke. Tudi število prebivalstva se počasi zmanjšuje ali pa ostaja približno enako (priloga). Urejena in laže dostopna vas bo morda navdušila še kakšnega priseljenca, predvsem mlade družine.
- Na območju ostankov gradu na Kožuhovi gori naj se postavi obeležje o preteklosti gradu. Potrebne bi bile dodatne arheološke raziskave, ki bi potrdile obstoj gradu.
- Obnoviti in zaščititi staro Turkovo klet.
- Ugotoviti točno starost nekaterih hiš in jih ob pomoči države in skladov Evropske unije obnoviti ter zaščititi.

- Do Kožuhove gore je potrebno urediti sprehajalno pot ter pot za konje.
- Zbrati in obnoviti orodja, stare kmečke stroje ter postaviti kozolček, kjer bi jih hranili. Večkrat na leto bi obiskovalcem in domačinom pokazali uporabo strojev oziroma nekaterih kmečkih običajev (vožnja z sanmi, ki so jih vlekli konji, demonstracija uporabe Bikovškove žage »venecialke«)...
- Urediti gostinsko ponudbo (kmečki turizem, ponudba kmečkih dobrot po domačijah, osmice...).
- Izdelati spominek Gradišča pri Vojniku. Predlagamo spominek v obliki panjskih končnic, na katerem bi bili predstavljeni glavni simboli vasi.
- Pripraviti zgibanko o kraju, v kateri bodo osnovni podatki in z njim povezane aktivnosti.
- Pripraviti več srečanj domačinov med letom. Anketiranci pravijo, da bi povezovanje domačinov prispevalo k večjemu razvoju vasi.

7. ZAKLJUČEK

Pri raziskovanju Gradišča pri Vojniku smo izvedele veliko koristnih in zanimivih stvari. Spoznale smo podeželsko naselje s prijaznimi, gostoljubnimi domačini, ki so ponosni na svoj kraj. Zavedajo se posameznih zanimivosti, znamenitosti in posebnosti kraja in le-te želijo izpostaviti in pokazati obiskovalcem. Na srečanje Gradiščanov Slovenije leta 2009 se v Gradišču pri Vojniku že intenzivno pripravljajo. Vendar je potrebno za turistični razvoj kraja in za samo srečanje še veliko postoriti, saj je kraj šele v prebujanju. Domačini so večinoma starejši, le-ti pa prepuščajo skrb za prihodnost naselja mlajšim. Želeli bi imeti javno razsvetljava, širše in kvalitetnejše ceste, potrebno bi bilo narediti sprehajalne, kolesarske poti, označiti lokacijo gradu idr. Ker mnogo ljudi ne ve, kje se kraj nahaja, bi bilo zelo dobro postaviti kakšno tablo v vednost obiskovalcev. Tako hriboviti kot dolinski del Gradišča pri Vojniku ima veliko znamenitosti, ki bi privabile obiskovalce. Zavod za varstvo kulturne dediščine v Celju ima namen zavarovati marsikateri objekt v naselju, vendar je ta predlog zaenkrat še samo na papirju. Izvedle smo tudi ankete in intervjuje med domačini in tako ugotovile, da krajanji podpirajo idejo o boljši kulturni in turistični prihodnosti. Pri tem jim stoji ob strani občina in turistično društvo.

8. VIRI IN LITERATURA

- Atlas Slovenije. (1992). Ljubljana : Mladinska knjiga in Geodetski zavod Slovenija.
- Enciklopedija Slovenije. (1993). Ljubljana: Mladinska knjiga.
- Hölder, A. (1863). Orts – repertorien von Steiermark. Wien.
- Kos, D. (1993). Lastniki, posestniki in prebivalci grajskih poslopij na Celjskem do začetka 15. stoletja. V: Celjski zbornik.
- Krajevni leksikon Slovenije. (1995). Ljubljana: DZS.
- Orožen, J. (1936). Gradovi in graščine v narodnem izročilu. Celje: Zvezne tiskarne v Celju.
- Orožen, J. (1971). Zgodovina Celja in okolice I. del (od začetka do leta 1948). Celje: Kulturna skupnost.
- Orožen, J. (1974). Zgodovina Celja in okolice II. del (1849-1941). Celje: CZS.
- Slovenija pokrajine in ljudje. (1998). Ljubljana:Mladinska knjiga.
- Splošni pregled Dravske banovine. (1939). Ljubljana: Kraljevska banska uprava Dravske banovine.
- Statistični urad Republike Slovenije.
- Stopar, I.(1977). Razvoj srednjeveške grajske arhitekture na slovenskem Štajerskem. Ljubljana: Slovenska matica.
- Stopar, I. (1984). Pregled grajskih stavb na slovenskem Štajerskem. V: Celjski zbornik.
- Vojniški svet v utripu časa. (1997).Vojnik: Občina Vojnik. Občina Vojnik, Župnija Vojnik, Turistično društvo Vojnik.
- Prebivalstvo, gospodinjstva, družine, stavbe in stanovanja, naselja, Slovenija, Popis 2002. Gradišče pri Vojniku [Citirano 3.januarja 2007; ob 14.30]. Dostopno na spletnem naslovu: <http://www3.gov.si/loksam/htm/139/16.htm>.

[Citirano 3.januarja 2007; ob 14.40]. Dostopno na spletnem naslovu:
http://www.stat.si/popis2002/si/rezultati_html/nas-t-01si-v.htm.

USTNE VIRE SO NAM POSREDOVALI:

Martin Goleš, Gradišče pri Vojniku, star 49 let;

Jožica Goleš, Gradišče pri Vojniku, stara 48 let;

Adolf Jošt, Gradišče pri Vojniku, star 60 let,

Avgust Ograjenšek, Gradišče pri Vojniku, star 74 let;

Stanko Klajnšek, Gradišče pri Vojniku, star 55 let;

Gelika Majger, Gradišče pri Vojniku, stara 79 let;

Jurij Kerš, Šmiklavž pri Škofji vasi, občasno prebivališče na Gradišču pri Vojniku, star 50 let;

Franci Ofentavšek, Šmiklavž pri Škofji vasi, star 60 let;

Mimica Kožuh, Pristava, stara 56 let;

Jakob Kožuh, Pristava, star 54 let;

Marjan Prevoršek, Gradišče pri Vojniku, star 60 let;

Ana Omerza, Socka pri Vojniku, stara 54 let.

9. KAZALO SLIK IN GRAFOV

SLIKA ŠT. 1: GRADIŠČE PRI VOJNIKU

SLIKA ŠT. 2: GRADIŠČE PRI VOJNIKU IZ ZRAKA

SLIKA ŠT. 3: FRESKA GRADU VOJNIŠKIH NA TOMAŽEVEM HRIBU

SLIKA ŠT. 4: POGLED NA TOMAŽEV HRIB S CERKVICO SV. TOMAŽA

SLIKA ŠT. 5: VRČ, DOMNEVNO IZ GRADU MILTENBERG

SLIKA ŠT. 6: NEKDANJI ŽUPAN MIHAEL BIKOVŠEK PRVI IZ LEVE (SPODAJ)

SLIKA ŠT. 7: PEČAT IN PODPIS MIHAELA BIKOVŠKA

SLIKA ŠT. 8: OB BLAGOSLOVITVI TURKOVE KAPELICE LETA 1946

SLIKA ŠT. 9: DELAVCI PESKOKOPA PRED DROBILCEM

SLIKA ŠT. 10: PESKOKOP

SLIKA ŠT. 11: MARTIN GOLEŠ PRED SVOJO ZBIRKO STAREGA ORODJA

SLIKA ŠT. 12: TURKOVA KLET NEKOČ POSVEČENA SV. FLORJANU

SLIKA ŠT. 13: TURKOVA KAPELA

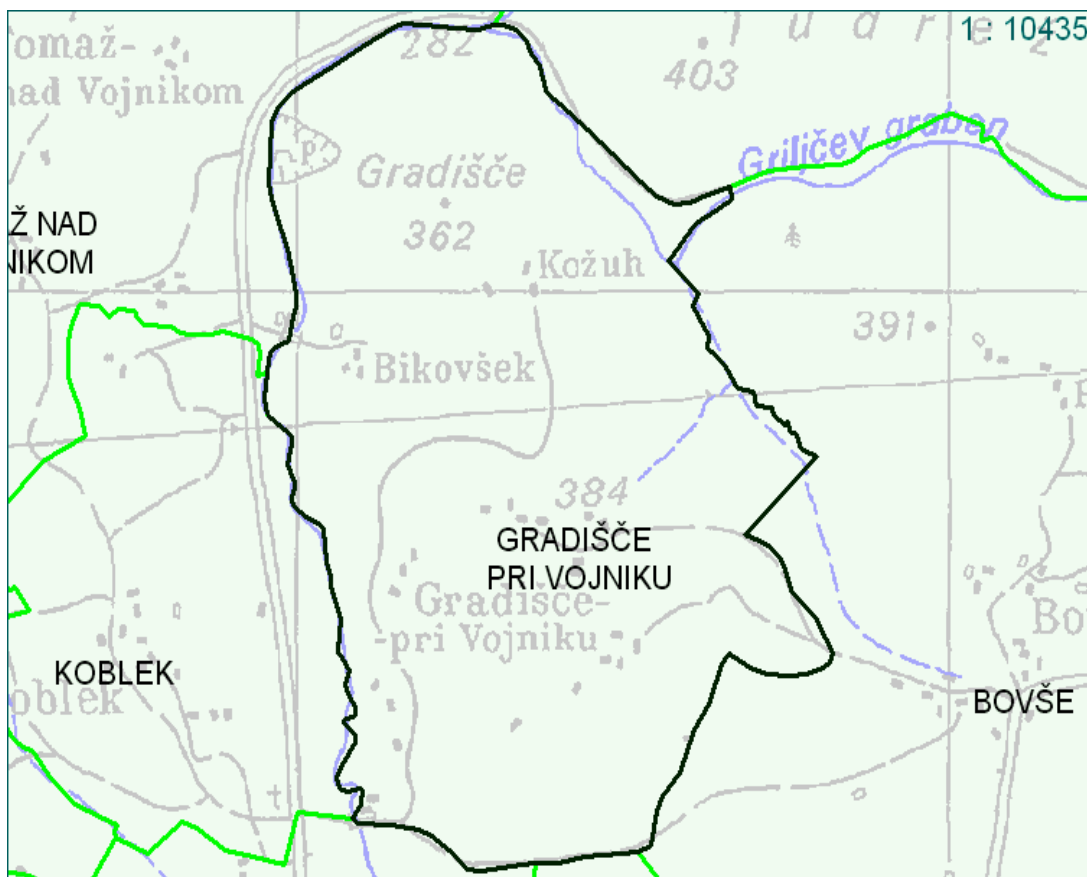
SLIKA ŠT. 14: OGRAJENŠKOVA KAPELA

GRAF ŠT. 1: ZNAMENITOSTI KRAJA

10. PRILOGA

GRADIŠČE PRI VOJNIKU

ANKETA

Pozdravljeni!

Smo učenke OŠ Vojnik in delamo raziskovalno nalogo o Gradišču pri Vojniku. Prosimo vas, da odgovorite na spodnja vprašanja in nam tako pomagate pri pridobivanju podatkov za raziskovalno nalogo.

Hvala!

Učenke OŠ Vojnik (Barbara Beškovnik, Monika Leber, Nuša Videnšek) ter mentorica ga. prof. Polona Krajnc

1. Spol: Ž   M

2. Starost: do 20 let   20-40 let   40-60 let   nad 60 let

3. Nasilitev: stalna   občasna (počitniška hiša, zidanica)

• Ali že od rojstva živite v tem kraju?   DA   NE

• Če ste se v kraj priselili, napišite letnico priselitve: _____

4. Kaj veste o preteklosti kraja?

5. Poznate kakšno anekdoto, zgodbo, ki se nanaša na ta kraj? Opišite.

6. Ali podpirate idejo, da bi kraj turistično zaživel?   DA   NE

7. Ali bi bili pripravljeni kakor koli pomagati pri razvoju ali pripravi kraja za srečanje Gradišč Slovenije leta 2009? Kako?

8. Kako vidite razvoj kraja na kulturnem, turističnem področju, na področju rekreacije, drugo...?

9. Katere znamenitosti kraja bi pritegnile obiskovalce?

**TABELA ŠT. 1: ŠTEVILO PREBIVALCEV V GRADIŠČU PRI VOJNIKU PO
POSAEMZNIH LETIH**

LETO	SKUPAJ	MOŠKI	ŽENSKE
1863	41	19	22
1939	49	/	/
1953	47	24	23
1961	46	22	24
1971	50	24	26
1981	33	16	17
2002	39	20	19
2007	43	18	25

Vir: Statistični urad Republike Slovenije, Hölder, A. (1863). Orts – repertorien von Steiermark. Wien, Splošni pregled Dravske banovine. (1939). Ljubljana: Kraljevska banska uprava Dravske banovine.